

ACC. N:R M. 16172: 1-58.

Landskap: *Småland, ämn
ngt fr. Skåne*

Härad: *Diverse*

Socken: *"*

Uppteckningsår: *1963*

Upptecknare: *Anna Franberg, Hushvarva*

Berättare: *olika personer; se uppt. bladens
baksida!*

Berättarens yrke: *"*

Född år *"* i *"*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Räfsor och räfsning. s. 1-58.

*(foton sid. 7a, 12a, 34a, 37a, 38-38a
teckn. " 55-58.*

1 brev bif.)

LuF 120

Obs!

*Härader och socknar på baksidan
av uppt.-bladen bör kontrolleras,
eftersom upptecknarens ortsnamn
inte alltid stämmer.*

Skriv endast på denna sida.

13/6-63

Frärvävor.

Det var gränstaken eller som man också kallade den stäckerävsan, och någon så' bäverävsan i fall man skulle bära med den, men det namnet var ej så vanligt. De äldre i ber. barndom så' alltid gränstaken. Fästmörrävsor minns man ej. Inte på något ställe där ber. varit. Men små barnrävsor hade de. Den lilla och smidiga rävsenrävsan, den kallades så, var fientimmersrävsan, men även Karlavävor fanns, de var lite längre och bredare eller tjugoen qvinnar på. Den lilla rävsenrävsan brukade ha qvitten st. barnrävsan, nio. lag^{dyngskrättan}ers kruttan, ^{ofta 5 qvinnor} tre qvinnor. stäl. Inåt Elfsborgs län heter rävsan rake. "Fiska ut och rake i dag." Och rakesa om rävsenrävsan. Här i Jämtland. Här i Västmanland. Riva, åt Växjöhillet.

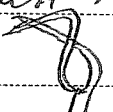
(I Skåne hade de sina namn men dem återkommer jag till.)

Sag 120

13/6-63

Granatäcke, för att skaffet var av gran. I äldre
tid letade man på naturvuxna sådana
skaff med klycka, och på satte man
dit ett huvud med quinnar på. Det gjorde
bönderna själva. På drollnings torp i Flabo
hos Bengsa - Pelle (hans son var två år äldre
än berättaren här) hade de sådana råvor, och
dem fick man gärna blåsor i händerna av.
Men det var inget att göra åt det utan
pinke i nävarna innan man la sig på
kvällarna, och det rådet gavs även åt pigor
som hade ömtåligt skinn. Det hände att
pigorna tog på sig halvantar, men det
ansågs för pjösk. Stäckeråvor användes
vid röjning på värarna i hagar och ångar. I
det arbetet deltog både karlar och kvinnor.
Karlarna gick och 'snedde' buskar med en
'hack'. Kvinnorna krattade löv i högar.

Det kallades all de 'rödde'. Var det tillräckligt
med kirmor var alltid räsningen
kirmogöra, ansågs som ett lätt arbete.

Granskaffet till granskakarävsan, vilket
namn också användes, var oftast kluvet
så här V/ ty inte alltid billade man en så
fukten gran, det var nog rätt sällsynt^{se nedan}. Efter
den modellen gjordes även rävse-rävsan med
kluvet skaff, fast man hade ju hela med, som
senare de fabriksgjorda. Bågar, som gömmerävsan
har, känner ej ber. till. Granen, berättaren har
visat mig hur den kunde växa i skogen, som
på teckningen här då räckade bonden ut klyckan och
satte på ett buvad. Man hade granskaken
även då man stäcke om man skulle
bära höet, en 'kjammla', ty rävse-rävsan
var man lika rädd om, som om sin rakkniv.
Granskaken eller stäckerävsan hade man också

4
då man vid mad eller karr slätter då man
bar det in åt det torra. (Lägg min berättelse
om höbågen här.) Ifrån Dymmesund och upp åt
Gigeryd och Ålgafall släddde de mindre jord-
brukarna maderna, och så drog man upp dessa
med, eller i små kärran. "Skjva de qui på förstopa ångar ..."
Och i Rölleån vid Grämma slog man kunnstarren
vilket ansågs för ett symnerligen värdefullt
foder. Till korna ansågs det lika med havre-
mjöl. Då fick slätterkarlarna gå i vatnet till
midjan, och så bar man det med stäcke-
räsan fram till stranden. (Lvanberg, Skärstad besättning)
På åkrarna om det var tung klöver, så vände
man på den sköt ett stycke framåt, eller
riktigare, man räsade ett stycke på skuren, tills
det blev tungt och då vände man på räsan
och sköt ytterligare ett stycke framåt med
skafet, vilket då gick lättare, om då hade man gränstaken.

Isbland fick man slå potatisrålen på höstarna,
då nävade man bort rålen med stäcke nävsa,
det gick ju också att grepa bort den. Potatisbläs
är vårt rätta ordet, men i dagligt tal säger man
kål, i Vistahakten.

Det var ett arbete man gjorde för, som nu är
bortlagt sen minst femtio år. Det kallades för
stenhämta. Man stinkade kring stenarna på
åkrarna. Med en spade grävde man upp gräset
kring stenarna. Med en björkriskeast sopade man
bort spillsåden på dem, och sen tog man
stäckenävsan och krättade till kring stenen
och myllade såden.

På vedbacken, då man gjorde fint, åtminstone
till gräskan, användes stäckenävsan.

När det skulle bli vågsyn fick den med gruslasset.
Det lästes upp i kyrkan och bönderna fick berättat de
sista da-a att röa grus och nävsa vägar.

Krattan med stälpmar var synnerligen bra att ha på vägar, men man använde även stäckerösa, ty alla hade inte stälpmakratta. Vid grustagen stod gamla gubbar och knackade sten.

Man hade en kratta att rása i hop stenen med. *Sidan 15*

På järnbacken på Hestvärna Vapenfabrik användes rassa.

På en del verkstäder uppsådn² det blev träupfall.

Vid tröstning på logar att dra undan halmen. Inte vid moa mossfåtet.

Man ror opp mossan med händerna.

Vid milorna. Det kolades i Ingeröd i Ålmstad. De lade resemilor, fina och trinda. Inredan den krattan var, vet ej ber. (Svanberg) Magnus Wallner har tecknat en kratta harka i sin avhandling om Kolarkonsten 1746. och den är ejolik dyng krattan.

Krattan med det grova skaffet och stålpinna-
ren användes i berättarens barndom. foto nr. 2.
En sådan kunde de ha och ^{korsta} mylla ner rågen
på sveden. Som hos Laks i Brännåsen i Kato.
Då var inte ber. med, han tjänte då som vitonåring i nvid,
på ånga, men det var det verktyg de hade på den tiden.
I Ladugården hade man dyngkrattan. Den
hade tre eller fem ungefär sju tum långa
stålpinna. Det kunde också vara träpinna.
Man ristade opp, drog ner det flöta, och drog fram
det forra stöet. Den användes också i kätterna och stod
förvarad jämte fjökris karsten och skovel.
Då dyngan ködes ut på åkern användes den, först att
riva ner råken, sen man tagit bort fjölen, man la
dyngan i skängar, sen vände man på krattan och tog
ett lag med ryggen på huvudet och skrapade av bottnen
och fjölarna, och slängde krattan till dränggräsan
som skulle sprida ut dyngan, eller hon hade en kratta, hon med.

Landskap: Småland M. 16172:7a
Berättare: Karl Svensson
Härad: Viska Tweta Berättarens yrke: fabriks arbetare
Socken: Barkeryd Aggestorp Berättarens adress: Långg. 11 Hus Kvarna
Uppteckningsår: 1963 Född år 1872 i Färs torp
Upptecknare: Anna Swanberg Imedbygg. 9 Hus Kvarna

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan

Rävsor och krattor ha givetvis använts i käl-
landen eller trädgårdar. På de nyfäktade halmtakarna
sitt släta till med eller ha varit spillsträ,
att rävsa till på kuvar och häsijor, men till
dessa användes den fina gräse-rävsan.
Medan den förra rävsan oftast var ^{eller omål} färad (vid
huvudet och en bit på skaftet, var gräse-rävsan
för det mesta målad. Röd, grön eller blå, men
^{äldrig skaftet} även dessa kunde vara färade, i synnerhet
om de var hemmagjorda av bonden själf.
Handgjorda rävsor har man kunnat beställa
till in på förtio-talet fast då har det funnits
fabriksgjorda i handeln en femton år ungefär.
Det var bekvämt och billigt att köpa dessa. De
var ej så starka, inte så lätta, höks att de
såg lätta ut, som de handgjorda, de som var riktigt
välgjorda förstås. Den välgjorda rävsan skulle
dansa fram på ångarna, man skulle rävsa så att

9
'det visslade i marken'. Både fort och väl skall de räva.
All räva efter två slättare i en änga backe var
mer än nog för en rävserska. Det berodde ju
mycket på terrängen, om hon behövde löpa långt
ut, och på gräsväxten. Var och en höll sig för
det mesta med egen räva även då de skulle
bort och arbeta, men vid större gårdar köpte
de stora buntar och till banda höll och då
valde folket ut sin räva, satte märken
på den och hade den sen och släppte ej
till den till någon annan. Så gjorde man
i Skåne med till ex., bethackarna. Man slog
isär klöverskären ibland med rävsskapet.

nu säger denne berättare: "Man rävar som
man är hänt." alltså man byter inte händer. (Det
gör även uppvecklaren.) Men ifrån Skärstad meddelades
att en skicklig rävserska skall kunna vända,
alltså byta händer och räva åt andra hållet också.

"När slättergubben (örten) slagit ut två
drängar, då är det tid att slå." enligt
ett gammalt ordspråk ifrån Bankeryd.
Två drängar det var två blad. I Olmstad
sa man att "var det står sju grässtrå
och en slättergubbe, där lönar det sig att slå".
Och rättigt, kunde kararna säga åt pigan:
"Ja så, du sa ut med den där latstaken
i då." Sen skulle pigan rätta på att
hon hade sju "hösuddar i vädrat och den
stonde på rävsa" / stäv ifrån Skärstad Olmstad
trakten) Man fick ej släpa efter sig rävsa,
varför vet ej denna berättare, men det var för
att ej skada älvarna eller de små / Karin Väll:
Skärstad ber.) Aldrig låta pimmarna ligga ooppäta, det
var för att ej riva sönder de "små" klänningar eller
skada dem (Skärstad) Men pigo och drängarna
på de större gårdarna retades: "Nu ryms de hur du luggit i"
matt.

Man målade eller fjärade ej om gamla
rävsor. + (Stäckerävsan eller granstaken var
aldrig målade eller fjärad inte heller
krattan. + se annat ställe av annan berättelse.)

De stod på torgdagarna i Jönköping och sålde
sina alster, rävsor och även andra saker kunde
de ha. Men ännu då berättelsen var barn, fanns
det många småbönder, som gjorde sina rävsor
själva i stället för att köpa dem. Och skulle
de köpa en rävsor, då valde de, och synade, inte
den minsta ojämnhet på skaftet fick förekomma,
och prutade. På vinterkvällarna satte de och gjorde
rävsejor. De sågade ut 'trinningar' av lämpligt
trä, lagom långa till pinnar. En gammal kraftig
kniv, och man kunde lägga bitarna två och två
på varandra.
och slå igenom två stycken. Hade man ej annat till-
hygge tog man mortelstolen. Den lades pinnarna i ett
'sluss' ^{- eller hängdes i en liten korg på väggan} (skynke kanste) på hjällen över spisen. Även rom och
hagg kunde användas.

Den järn gaffeln med två horn, som användes
innan man kunde köpa den trehornade
i järnhandeln var handsmidd. Den trehornade
gaffeln var lätt men hade stora nackdelar
var mot förmodan ej bra till ängskör. Den
fanns dock kvar rätt länge, även sedan den
smidiga stånggaffeln ^{med två horn} kunde köpas. I Sprintanäs
i Skärstad fanns ett par trehornade gafflar (man
de användes knappast) till in på trettiotalet.

På Hårrarp i Järstorp fanns häsläprässa i början
på 1880 talet. Snickare och smeder tillverkade dem.

Småbönderna skaffade ej dessa redskap. De
fick gå med gränstaken.

På Ulfsnäs i Öggstorp hade man ej släprässor 1890-talet
men väl gamla hästrässor på höga käbjul.

De var gamla och slitna, spjarr haken för
oppydragningen var för slitna. Till båda dessa
redskap måste häst användas. Man rev

M. 16172 : 12a.

Landskap: Småland Berättare: Karl Svensson
Härad: Vista och Tvedå Berättarens yrke: fabriks arbetare
Socken: färstorp och Åggestorp Berättarens adress: Långg. 11 Hestkvarna
Uppteckningsår: 1963 Född år 1872 i färstorp
Upptecknare: Anna Swanberg Lomedberg. 9 Hestkvarna

8.

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den mjerade sidan

i hop klövern till kuvarna och hässjorna, med
hästrävsorna. Där odlades grönrag som sladdes
grön. "Hästen" hette Statten och den var stolt,
den skint¹ och svängde kring bland den
hjoeka grönragen."

Jonabönderna i Öggestorp hade vid denna
tid inte hästrävsor. Inte en enda av de fem
bönderna i Rornel sjö hade någon. Inte för
än några år in på nittionhundratalet - 1910-
12 började man köpa sådana.

Jag skrev förut vid mossäcket kunde man ha rävsor.
Det var efter Ivanbergs utsagor, men han hade inte själv varit
med. Ber. här, har som ung i Drottningstorp Habo
ofta varit med, men till detta arbete går ej att ha
rävsor, man får ta opp mossan med händerna.

I Kalvsås i Öggestorp (1890) gick den sjuttioåriga, stenblinda
Stina ensam till skogen och rev opp stora högar av
mossa, men då var de 'trollsten', och så det, hon hade 'stam'
med sig varit hon gick.

När man slår säden, gör man det, så att den skärs
ligger inåt den stående säden, det är lättare
att ta upp då. Men vid liggsåd till ex. kanske
säden slås utåt. Jag har inte hört någon som
håvsat i stället för att ta upp mejen, som sagt, om
säden varit lång nog att binda i nekar. sid 24

Rävsan hänger man upp på en snick, eller
ställer mot en vägg med pinnarna inåt, eller
hänger upp i en träd, lutar mot en hökur, eller
sticker skapet i marken, sticker in den i
hölasse med pinnarna neråt. Gaffeln (hjegau)
som ofta för hade tre horn stack man ner
i marken med hornen, ty de skulle alltid
vara neråtriktade. Det var mycket strängt
med detta för, även i uppbeckenarens hemtrakter.
Ofta förvarades rävsorna hängande på träklyngor på
logväggarna eller i es. bod, mest lågo de på stänger
eller bräder under loften.

"Men vägstyckena kunde bli kasserade.

Bitterhet. Man hade kostat på en hel
dagsverke med 'öcken' (tröst) och man.

Det stod alltid någon vid grustälarna
och slog sten. Han Lillåsa-gubben i Brontaryd
stod där. Han tjänade tjugo fem öre om dagen.
och han hade gran skaken jämt. Det blev så
brätt med vägarna då vägfogden skulle komma
och bönderna passade på och märksade
precis innan han skulle komma "vidan b -
x Det var på 1880 talet eller något
innan.

På nittiotalet på Ulfsnäs herrgård gick tjugo fyra
karlar efter varandra och slädde på klövsvallarna.
Förjade kl. fem på morgonen, slutade kl. åtta på aftonen.
"Vi förjade vid Pukesten och rätt upp till lagården. De gamla
torpargubbarna var vid fem, sex tiden så trötta, att de gingo
långt ute i gårderna och högg lite strä vid kamterna bara.

16
Rättaren, som gick i spetsen eller teten, de
första dagarna, sprang framåt kvällen till
bynebytta jämt, jämt, medan vi andra var
honon; hälsarna jämt då han kom till baka.

Det var en särlan, även bland rävserskorna.
Rävsgrimmor satte man i om det felade, vid
bynebyttan, och den hade man sullit
och skurit till på vinter kvällarna i stövrone.
All sätta i en rävsgrinne gick så kvickt.

Man kunde även använda rönn till grimmor
om man ej hade annat säger denne berättare,
som håller på, att rävs huvudet oftast var
av björk. Det är riktigt åmirskont den grovre
rävsnan. Rävgrimmorna skars fyrkantiga och av-
smalrande nedåt. Fyrkantiga i de runda hålen, så
blev det lite 'svällertun', då grinnen blev fuktig.
(Nu tycker ber. att uppt. är dum och frågar: "Hur många säljare
går åt till en väl lald skopinne^{skopligg}?" (skopligg))

En del råvs makare, till ex en vagn makare
i Iknivskult, slog ut råvsgrimmarna med huggpipa.
det blev jämna fina grimmor. råvsor av hans till
verkning finns kvar. (August Ahl, Skillingaryd)

Och man råvsade ihop lör till djuren, fåren,
var det väl mest till.

Berättaren säger att nästan alla småbönder kunde
själva laga sina råvsor i: Flabo, Bankeryd,
Aggestorp, då de gingo sönder. En råvsa
höll i tio, femton, tjugo år. Ofta kom
försäljare med sina råvsor och man köpte
av dessa. Barn kunde få börja råvsa i 8-9 års-
åldern. Man kammade till hörsalar, kassjor
och hölass, för att få bort lösa strå från de senare
för att stå emot regn (de förra). Snappast används
längre råvsa, vid slåttern, endast vid mindre
gårdar. Råvsat stubbäkrarna har man gjort till i nemot
det första världskriget, med handråvsa. Sen började

man använde hästräsa även på stubbåkrarna,
på de mindre gårdarna ^{också}. Handrävsat efter hövolmar
och hässjor vid inkörningen av höet har man
gjort till inpå förtiotal. det finns nog en del på
mindre lantbruk som gör det ännu. Men man
rävsar inte runt om kring åkern numera. Och man
slår inte runt om kring, utan kör rätt i. Inke heller
handrävsar man efter skängarna efter hästrävsan
då man kör in efter rävsat, det gjorde man för
till om kring nittion hundra förtio på mindre gårdar.
På hösklogen hade man först reyste klyngan. men
då man började maskintrösta hade man rävsat
och drog undan halmen med, då hade man
stäckerävsan.

Man skulle alltid bära rävsan med knuden framåt och
primarna nedåt. Rüste klyngan: "Stod ett stycke från bälken och rüstade
för att få där spillhavren. Rüste väl ut vid höskverket. Rüste ut
halmen ur lägret vid slagtröstning."

I Göttinge kallades den grövre råvsan för
sammeriva. Och den var med bägar som
stöd. Dessa var av enehä²? När dessa råvsor
kommo med försäljare till Skåne - Tranås
kallades de också för Göttingerivor. De köptes
också på marknader. Och de hade alltid bägar.
Ingar Mårtensdotter på nummer 20; Sk-Tranås f. 1843 var
född i Färs härad, Väststad, hon kallade råvsan för slätte
den som råvsade, slätterska. Men hennes sonhustru
var ifrån Ramsåsa och hon sa stråa. Hennes
barn sade riva som andra sa. Då dottern, som
är berättare här, råkade ha sönder en riva, satte fadern
nya bägar, (av pilt, antagligen) tjärade råvsan på nytt.
den användes, och då dottern gifte sig fick hon råvsan,
hade den i många år. Råvsjimmarna kallades
för tinnar eller på dialekt tinger.

I Göttinge, alltså Orkened kallades röjning för
ris hämta. Om det ej var röjt ordentligt på vägen blev slättarna
arga.

I Ondslanda i östra Skåne, var det en på
Ondslanda 'sten', och en på 'brännerna', som
jämt pått och gjorde rävsnor vid rekelskiftet
och innan.

Om rävsnan skulle bli en
present målades en ^{vit} prästkrage eller annan
blomma på den. De brukade målas röda eller
blå, rävsnorna. Men även i denna trakt kunde
bönderna göra sig en rävsa själva, men
virket var väl inte alltid så lätt att komma åt.

Den lilla kyrkerävsnan på nummer 20 i
Skåne - Tranås var köpt av en kringvandrande
försäljare, säkert ifrån Gösinge.

Kanske att den hänger på någon vägg
på nr 20 ~~En~~ ännu, fast föga troligt. Ingar dog 1926.

I östra Skåne skulle en råvser ska himna
råvsa efter de slätterkarar. 'huggare'. Men
var det känn eller buskage och långt att böra,
kunde hon givetvis ej himna med de.

Me skrev jag fel. Huggare var de, när det var
fråga om råg eller annan säd. På ångar kallades
de för slättkarar, kinnorna slättestor.

Om det var säd som 'höggs' var kinnorna
bingestor eller råvesstor. "Röusa med rivan".

(Uttrycket jamneriva hörde jag i Sk-Troms
men denna grövre råvsa var nog förslaget
den tid, vad jag och mina syskon minns. jag
avstår att gå in närmare om denna, eftersom
jag ingen äldre berättare har därnere.)

I Örkened i Göttinge hade man stålpinneåsan
att kratta över potatislandens på våren, det var
innan man ^{använde} ~~hade~~ kinnorbarven, som gick lätt
över och ej rev upp potatisen. Per Betty Bengtson ifrån Örkened

I Angerds hesta var en gammal gubbe som kallades
från Kalle Kropp som gjorde rödmålade råvсор.

och det finns kvar råvсор, som han gjort hos ber. Betty
Bengtsson, Gullbäcken i Angerds hesta.

Och nu skall Svaneberg i från Olmstad berätta:

Den sista råvсмakaren i Skärstad var Johan,

Kroppremålen, ett litet torp under Lyckås herresäte.

Han gick omkring i bygden, under 1935-1940 talet,
med en bunt råvсор och sålde i slättatiden.

Dessa var klumpiga, det var ingen svikt i dem, men
han var billig och man köpte ändå av honom.

Han dog på förtiotalet. I norra Skär vid Gränna

var en så fin råвсмakare, han var smickare och

gjorde utomordentligt fina råвсор och var känd för

detta. Varje onsdag drog han sin kärre till Grännas
torp och stod där och sålde. Om korna och tjugofer

or kostade en råвса vid rekelstiftet. Inte för än

på tjugotalet började lanthandlarna ta hem råвсор i affären.

Det var visst inte alla som gjorde det. Tillverkarna lämnade in till försäljning. Men smickaren i Skärre han kunde sälja hur många som helst själv.

Han satte också nya huvud på hela skaff, eller tvärtom. Man var så rädda om skaffet.

Uppvecklaren har använt en av hans råvson en gång i Skärre hos gamle David, och det var verkligen en lätt och smäcker råvsa. Den finns säkert kvar i bodarna där uppe. Man köpte, på en ordinarie bondgård, där man hade lejt folk, oftast en råvsa om året, det var för att ha i reserv, en råvsa höll gott i tio år, men den kunde givetvis också slyckas med det samma. Storbönder köpte stora buntar, ty pigor och drängar var ej så många.

De kunde 'lampas' med råvsonerna nog så värdeslöst. Man fick ej blåsa i händerna om skaffet var slätt och fint. Man skar märken, om det var mycket ungdomar, så att en hade sin.

Äldre bönder, dem som voro födda 1850 och så, de kunde ha bomärken och brända ringar pynte vid jäo skuffet. Man talade om en god rävser ska. "Den och den, hon gjorde så fina breor..." En riktigt överlägsen rävser ska skulle kunna slå ut efter tre slättare. Men vid riktigt kraftig klövernäst märkte det med hela - mer än nog. På herrgården Lyckås pläddes varenda reor. Småungar rävsade vid nioårsåldern. "Ja, se de ska va i arbete, annars är de på rackar bygg", sa greven och gav ungarna femtio öre om den om de var flitiga. De körde in hö och säd i s. k. 'kyste vagnar', då fick barnen var sitt stycke att rävsas efter dem. Kratia, i lagården hade man, som jag förut berättat om. Den stålgrepar blev allmänna började man sluta att använda kratia i lagårderna, fanns dock kvar här och där till inensot heliotulet.

Hålpinnakraattan användes på torp
och mindre ställen till att kratta över
potatisåkrarna då man satte potatis
och myllade dessa. Sen slätade man över
med hägrisma harven.

Så gjorde man även på små ställen
i Örkened i Göttinge härad. Skäne till
in på nittonhundratalets första år.

ber: Betty Bengtsson i från Gullbäcken Ingerdshuset
som är född 1896 i Örkened.

I Mo härad krattades man igen potatisfäsonna
till ännu senare tid tjugotalet, på
de små potatisåkrarna.

Glästrävsorna började allt komma i bruk i Ölmstad
skärstad trakten vid sekel skiftet. Det var de
större gårdarna som började med dem. Den
sortens träsvor är ännu i bruk fast det är bättre
mekanism för opptagningen av träsvan, det måste
man ju göra för hand tidigare. Först hade man
dem endast på klöver åker, men när det gått
några år började man även använda dem
på stubbåker, så de slapp gå och handträsa
denna. Och de mindre gårdarna tog efter de
store. Man kan säga efter berättare Karl Svensson
Fårstorp. att i Öggestorp socken var man i utveck-
lingen en fem år senare än Skärstad - Ölmstad.
med moderna redskap.

Träsläpsträsvor hade man. Dessa brukade smederna
göra. De var gjorda i stort sett efter samma
konstruktion som de nuvarande släpsträvsorna.
Och det var mest på stora gårdar man hade dem

till klövern då de hässjade eller krevade.

Det var bommar så breda som till en vanlig släp-
rävsa, sen var det släppinnar, slätta, fina
knappi ^{något kortare än på de nuvarande.} aluslänga. Det var ett steg att hålla i

som reglerade mekanismen, som gjorde att den
släppte, eller hur man skall uttrycka det. (Jag har
inte hittat en sådan rävsa) 1894 skänkte godsägaren
på Östana, Hiljohan Nilsson i Ingeryds Lödersgård
en sådan släpprävsa. Där på Östana hade
de flera stycken som gårds snickaren gjort.

Det var en stor nackdel med dem. Jirmarna
ville inte hålla utan gick av. De kunde
bara användas till klövern. Man måste
köra med häst, inte otak.

Man samlades på kvällen till slättersgille. Man slog och rävsade i kopp.

Lite prat och nojs vid bynebyttan, men man var i väg att få arbetet
gjort, höll på tills det blev mörkt. Då fick man slåa gröt, risgröt
salt korv, brännvin, dricka, det var lite festligt.

Husbonden och den gamle torparen. På Hamo vid 1890 talet hade man ej drängar, bara torpare. En stallare (stallkarl) var där. Torpare hushur eller någon av ^{torparen} stölmarna gjorde hjälpe dagverken med mjölkningen och i stället. För Piletorpet och ett annat litet torp fick den förra Bommtorparen ^{ber. far.} göra tre dagsverken i veckan, samt en hel del kvinnodagsverken som hans hustru och dotter fick göra. Han gifte om sig, sedan han flyttat ifrån Bomms i Bunkeryd.) På dessa torp kunde han föda upp ett par stutar och på hade han två kor. Idermera vid rekelstäfet, då torparen var över åttio år byttes hans dagsverken till mot elttundra tjugo fem kr. om året i arrende, jämte fri 'illebrand' /ved/ för torpet. Sonen, berättaren, var hemma för att hjälpa till med höet /det var 1899./ det skulle köras in. Det hade vuxit i en igen vuxen kvarndamm. Ifrån denna och till torpet var en dryg oppförsbacke. Torparen tillade opp mot skyn. Det var stekande het, men han måste ha in höet denna dag. Blev det regn var moakhöet förstört. Då han och sonen kommo dragande med moakärren

Kommer pakon: "I tar in höet?" "Ja, jag har ju hjälpe.
får passa på då." "Och det skulle behövas, sa
pakon företrädande, att i två går och sliter oppför
backen med den tunga kärran, då det går
sex hästar på ången här nedanför och tio par
star på missionshusagårdet. och arkor står det
på logen." "Det får jag tacka för" pakon, sa torparen
medan sonen for iväg efter ett par star och arkan.
"Hör ej i mitten på dammen, du kan bli sittande. Hör
ikring, de e så illa sankt." Rakat igenom förstass, ett tag
sjönk starna ända till buken i dyn. men en liten snärt,
och med ett hopp var de oppa. När åskan brakade löst
var höet under tak. Regnet skvalade ner och skjöljde av
starna och torparen ^{var} på glad för sitt torra hö.

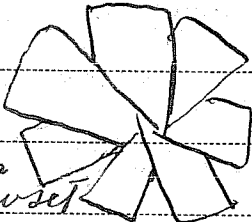
På skamr hade de ej godsastuga för torparna, utan de
fingo sitta i ladugården på mjölkspallarna och äta
sin middag. De yngre torparna, eller deras söner,
som varit på andra ställen tyckte ej om att sitta bak korna och
äta

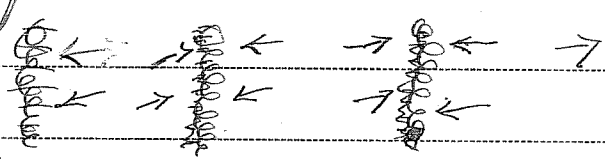
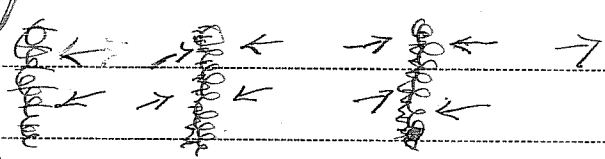
Rävsning vid skörden.

Eftersom jag har bästa egggiften ifrån Isgelstad körad
i Skåne antecknar jag denna.

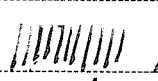
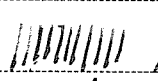
På och vete bands alltid samtidigt ^{med} huggningen av denna.
Därefter kunde haire, eller blandsäden ligga och
torka efter behov. Sen rullades den i hop med
rävsar i små högar. Ibland gingo alla kvinnorna
eller ungdomarna och rullade ^{alltsammans, på} egg, och sen
band ^{torka ytterligare.} allihopa. Ibland äter, gick någon eller
några och bara rullade i hop moen, och
de andra band efter. Då 'negade' man.

Det kunde ju hända att säden var kort, då gick
någon före med en lång halms käve (klippor.) och
lade ett band på var 'bunke'. Det kunde tillfrigan
eller dilldrängen eller husets barn göra. Men, såg det
ut till regn, kunde man göra 'bunkarna' dubbelt
så stora. Då lade man en 'bunke' i ^{helt särskilt} mitten,
och så placerade man bunkarna runt om med toppen inåt.

ungefär som detta. och så runt om, alltid med toppen inåt. När stacken var färdig lades råvset svamp och sen kunde den ej 'ta drub' som de gamle sa, alltså ta dropp eller regn. En sådan ^{på samma sätt kunde nekarna stackas} väb lagd ^{använd- sätt} stack, (kommand efteråt av råvssen), kunde stå i ^{för} månadstid utan att ta skada av dåligt väder ^{vista}. På nummer 20 i Skåne-Trans användes ibland det tillvägagångssättet till ungefär 1915. Man bar högarne med hjälp av rivan. Om det var mycket grön klöver i säden kunde man behöva vända den innan. Då började man vända den sist slagna 'moen', med råvse-skaffet. Höll det på med utåt marken och kunde då vända långa stycken av 'moen' på en gång. Om man hann med, att råvsa skat efter säden var stackad eller havad, råvste var och en till sin have eller hov så man för delades av; ungefär lika stora rektor kring haven eller 'hoven' och råvsade

inåt denna, sen slängdes råvset öpp på havet som skydd. Annars råvsa de man efter varandra så att det blev långa skängar som man råvsa de mot på båda sidor.

Raus, kallades skängarna (om jag minns rätt) När sista lasset åktes in fick pigan gå efter och råvsa alla skäna efter lassen, var det barn i familjen fick de gå och plocka skäna med händerna. Men pigan skulle råvsa ändå in till logtörskeln, bära in det över törskeln, ty över denna skulle ej råvsas, då blev foddret odruggat och räckte ej över vintern. Sen skulle hon stänga portarna.

När säden slogs inåt ^{mot den växande väten,} måste den bindas eller tagas upp med samma, men skulle den torra så måste den givet slås utåt skubben. och en skicklig luggare lade mejen vackert , lät att rulla med råvsa eller ta upp, men en sådan mej ^{som denna} var svårare att hantera.

Huskvorna. Jag nämnde råvsan på järnbacken
på Vapenfabriken. Det var den grövre råvsan. Men
på en del verkstäder hade man en sådan, då
man skulle ha bort det grövsta träbitar och
sådant. De råvsorna gjordes på 'snicken'. Trädet
var alltid av björk. även skaffet, nej, det var nog
allt ändå. Arbetsarna, som för det mesta hade hädgårdar,
grisar och höns, och någon anförant på kyrkogården
behövde också råvsor. I Huskvorna är en särskild
mentalitet. För en utomstående, uppfostrad efter stränga
regler: "Du skall inte stjäla." ser sig denna mentalitet,
att inte stälja på mitt och ditt, som främmande och
skrämmande. Ord av en mamma: "Nu har pojken
slagit sönder sin klubba på isen, nu jädras, för
han se till att byta sig till en hel." Om man har
en kvast, spade eller dylikt ute under natten, så är
den borta sen. Och så har det varit på Vapen. Där
har arbetsarna tagit vad de behövde. Till råvsorna

tog de en träbit på snicken, lät någon komma
där såga till den och sen tog de hem den,
hade de inget skafft hemma, så tog de detta
med, om inte annat slängdes det över staketet kring
fabriken. Sen gjorde de rävsnan färdig där hemma.
Jag sitter just och tittar på en sådan rävsa. Två,
ty det finns även den lilla rävsnan. Dessa är
ifrån början av seklet, och arkivaren Lindblad har
gjort dem efter vad jag skrivit här ovan.

/ teckning och fotografi. / På fotot nummer 1. är
skaffet sönder och därför ej skilt tillräckligt i klyftan.

Rävsor med klevet skafft (stäcke rävsa) finns på
Klockare gårdens i Olmstad, och likadana som
Huskvärna rävsa. Där finns rävsmakare även
i Ryd, Olmstad, det var gamla bönder, som på gamla
dagar, började tillverka rävsor till försäljning.
Den till ex. Magnusson i Ryd gjorde, var ej så lätta
och smidiga, som den Karl Frid tillverkade.

M. 16172:34a
Landskap: Småland
Härad: Vista
Socken: Huskrarna
Uppteckningsår: 1963
Berättare: Karin Lindblad
Berättarens yrke: Smed bygg. 7 / avsynare /
Berättarens adress: " Huskrarna
ungefär Född år 1906 i Huskrarna.
Upptecknare: Anna Ivanberg, Huskrarna

I Storgården i ^{en} Ölmstad, Härtäns församling finns innan slättermaskin-
ärendet, han köpte Storgården för en tiotal år sedan
salar om att de gamle talade om för, huru man
gick och rev på gäst berna på slätter i
skogen och sådde råg där, sen släddes
den grön och torkades som grönfoder. Det
blev gäst mellan rågstäna.

Åke Ivanberg: "Det var inte Edward Jönberg, han
var född ungefär 1865, utan hans morfader, som gick
och kretade i skogen och sådde råg och
krattade över. Han var så närg, och i ladugården
gick han och ordnade med korna till tolv
på nätterna." I Storgården köptes slättermaskin
1912, men redan 1898 inköptes hos J. Jansson:
(^{brodern hade denna} den andra Storgården); byn Ryd slättermaskin, som
man hade tills. med en bonde i Tokeryd. Det var den första i
Ölmstad. En broder, fick låna den och där hade ber. plats, han
slädd klöver till kl. 12 på lördagsnatten.

Johan 'Far': "Jag har gjort många nävvar i min
 dag till folk som Kommit och bett mig, men
 ej gått omkring och sålt. Även Klockrattor med
 böjda stålpinor som man nävade mossiga
 ängar med. De rattorna hade fem eller sju stål-
 pinor. Kallades även mossa rattor. De användes
 också till riva i hop lön till kon och får. Man gick
 samman och hjälpte varandra 'rö' och 'slå' därför
 kallades det för knytkhjulpe. I mina pojkar sjöng man:
 "Hej vad det går på Järstorp ängar, hej vad det
 går för bonnens drängar." Det är en chollis och går
 till denna melodi: Ett två, tre, fyra, fem sex sju,
 inte vill jag bli solare fru, ett två tre, me en smi,
 ska ja gifte mig me. ^{sjung} i Vaggeryds kyrkan. Vid ett slättagille i Ber. hembrakt
 höll först bonden tal, sen rimmade han till gröten: "Denna
 är kokt för den som nävsat och svängt och inte
 för den som stått vid liden och hängt."
 (Ber. flyttade till släktingar i Järstorp då han var i tioårs åldern.)

på fotografi nummer 2 finns gransbaken
eller stäckerävsan, fast försedd med stål-
gimmar och beslag. Den mindre stålgrimma krattan
finns på teckningen. Sen är det lätta fruntimmers
rävsor, som St. Frid själv tillverkat. Den
längre är en karlrävsan som Frids fader
gjort. foto nummer 3 är desamma.

Nr. 4, 5 Karl Frid rävsor. nr. 6 Karl Frid.

nr. 7 hans äldre verktyg. och dörren till
hans verkstad där hyvelbänken är.

yxan, såg, bohrsläng med bohr. vanlig flathyvel.

kniv, två stycken rundhyvelar. björkträ
till efterputsning av skaffet finns på teckning.

samt fil eller rasp. och kniven, en ganska
sliten kniv, men skarp och kraftig. av

den sort man kaflade för stubbkniv i St. Frans.

hugg-gäspan hittade vi inte. Han brukade ej använda den.
det borde nog varit en liten hammare också.

M. 16172: 37a.

Landskap: Småland

Berättare: Karl Frid

Härad: Vista

Berättarens yrke: Smickare

Socken: Olmstad

Berättarens adress: Alboga Bröjde mark

Uppteckningsår: 1963

Född år 1879 i Olmstad

Upptecknare: Anna Swanberg Smedbygg - 9 Hus Kvorna

3

4

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan

M. 16172:38.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

5.

6.

Tml. av fru Anna Ivanberg, Hultskvarna år 1963

M.16172:38a

7.

Fotografi nummer 8 visar en rygsteklinga.

Den användes på Storgården under Edvard Ljötergs tid att rysta öggs kalmar och ta bort den då man tröskade med slaga eller verk.

Det ansågs för odugligt att använda gaffel.

Gaffeln är en handsmidd järngaffel.

Bonden på Storgården anses att man hade sådana, mest, innan man kunde köpa den bekornade eller även tvåhornade gaffeln.

Bägge sorterna lär ha använts.

A. Ivanberg. m. flera ber. ifrån Råby, Skärstad och i Ölmstad säger att endast den tvåhornade gaffeln har använts, ända tills den bekornade kom i handeln. En handsmidd bekornad gaffel skulle bli alltför klumpig, är ordömet.

I Många i Bröljemark bor fraktens enda levande råvs makare i en idyllisk röd stuga med skogen omkring. Här är stillhet och ro och älskört och lugnt svarar den gamle på alla frågor. Tiden var dock så knapp att jag ej hann titta på och rita av hans enkla redskap. ^(se mitt andra besök) Men nu har han kapabelt att göra en råvsa, men det är omkring fjugo år sen han slutade göra sådana. Vid tillfälle skall jag besöka honom igen och då titta på hans redskap.

Röviskaflet var av ask. Stuvad av ask. Det var lätt och stod emot rötta. Tinnarna var för det mesta av ask. Men det är ^{här i holkten} ganska rikligt med syrentån. Dessa trä var också lämpligt till ginnar. Då man var ute och 'snedde' alltså röjde i markerna, tog man ^(berättas) vara på grova tönegrenar (nyponrosbusken) och sparade till ginnar. Iven brakvedsträt var

lämpligt. Den busken eller trädet, är dock inte så rikligt förekommande i dessa trakter.

Bägar, som stöd har man inte använt, vad man vet i dessa trakter. Man hade stäcker-rävsor och rävse-rävsor. Stäcker-rävson var den grövre rävsan, men den kan jag berätta om sen, ty jag skall hålla mig till vad rävmakare Frid har att säga, och han gjorde bara rävse-rävsor. Pinnarävsor heter det här.

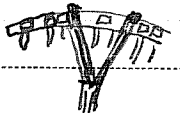
Rävshuvudet sågades ut efter mall, det skulle vara svagt böjt, ty armarna tog ej rävsan jämt. En del rävmakare gjorde snedställda gummor. De var inte så bra, fördelen var att de släppte lätt stråna, men det var inte så lätt att fånga opp allt med dem, som det var med dem, som hade gummorna rätvinkliga.

Pinnarna skulle vara avsmalnande utåt. Så skulle även huvudet vara och givet skaffet.

Skaffet fästes med små träknubbar en vid vardera sidan om mitt pinnen, ^{skaffet var aldrig målat.} som gick rätt igenom skaffet också. På senare tid då det blev fabriksgjorda råvsor har man haft ytatskorning på dessa. Detta behövs ej på en hemgjord råvsa, som är välgjord på ett annat sätt.

Man hade olika många pinnar. Vanlig, rätt, råvsa har sjutton pinnar, ^{huvudet 0 sex cm.} sadan, som berättaren har på fotografiet. Den större hade tjugo en pinnar. Beställarna kom med sina önskemål om detta. Man brukade ha av båda sorter. Barnen hade ju de mindre råvsorna och man beställde ofta även små råvsor. Pinnarna skulle vara en sex cm, nej det är för mycket, fyra och en halv cm, var de längre höll de inte.

Till pinnarna sågades ut lagom knubbar, och dessa klövs med kniv och de skars lite jämna med kniven. Hålen borrades, de behövde ej brännas.

Men om hålen gjordes koniska brände man med järn. Det var en del råsmakare som gjorde så. Pinnarna på översidan skulle vara alldeles jämna med huvudet, stack de upp blev de avskurna. Huvudets böjning cirka fyra cm. Berättarens far gjorde en råsa med stålpinna det var något av de första åren på 1900-talet. Den var med kluvet skaft som en stäckeråsa. Skaftet kortare än till en vanlig råsa pinnarna, det var tolv stycken var skodda med bläck på huvudet. Skaftet försedd med, eller rättare då skaftet delats, hade järn förstärkt de båda fästerna som på teckningen. Det är en överhört kraftig och stark råsa, kratta, rättare. Den användes mest i köts trädgårdslandet på gången, eller där man ville riva lite djupare i jorden. nio cm. långa pinnar. Finns kvar hos berättaren. (även en mindre)
(sådann)

En och annan skaffade sådana Krattor.
Men snart efter, kom den industrielltverkade
järnkrattan, då köpte man denna och
hade i stället till trädgården och man
använde den vid röjningen i hagarna också.
Den vanliga stäckerävsan var 190 cm lång
ungefär. Den kunde vara längre om den direkt
var avsedd till karlar. Karlrävsa, proportionerna
syns på fotot, där den långa rävsan är en
sådan tillv. av ber. fader. Och det brukade vara
ljugostr pinnar. Fadern brukade ha blå färg till
sina rävsor. Trunkimmersrävsorna brukade göras
lättare. Ofta hade de för initialerna eller
bomärket inskurna eller förändra i rävsorna. Ibland
gjorde bönderna det själva, sållan årtalet.

För en sextio år sen beställdes då och
då små bomrävsor, berättaren har gjort några
sådana på beställning till små flickor. Typen

har han ingen kvar att visa mig. Det var små, nätta rävssor, kläna, med en nio pinner eller ännu mindre antal, om det kanske skulle vara till en sexring, det var alltid små flickor som fick sådana, inte pojkar.

Berättarens fader gjorde många sådana rävssor. De målades alltid i klart röd färg, inte skaffet. Ofta målades namnet dit. Flicken, som fick den i present, skulle kunna tidigt lära sig lagen att rävsa, men först liksom på lek. Hon kunde ha rävssan inne i skugan först, så länge den var vacker, kunde den hängas på väggen, nästan som prydnad. Fästmörrävssor har inte berättaren gjort någon, säger sig inte hört talas om. I Klevenhult hos en nämndsmansfamilj fanns för en sådan, med namnet Låva inskuret, den skulle hennes fästman ha gjort till henne, men det är längesen. Berättare August Ahls morfader hade talat om det.

För innan rekel skiftet brukade en rässa
kosta en krona och tjugo fem öre. Vid
rekel skiftet en och femtio. Det priset varade
i flera år. För tjugo år sedan tog berättaren
fem kronor för en rässa. I dag vill han
ej göra en rässa till det priset.

Bönderna brukade tidigt på våren eller vintern
samla i höj söndiga rässor och komma
med så att de blev lagade i god
tid. Där de hade vilde grigor
och drängar rev de mest sönder
en rässa.

Berättaren sålde ej lösa delar att
laga en rässa med. men en
del bönder sålde ju själva och lagade
rässorna. Plus det var på torgen
bland försäljarna där. Någon berättare säger
att det gick att köpa lösa delar av dessa tillverkare.

Man brukade ej sälja lösa delar, det skulle ej betala sig. Berättaren brukade ta en femtiöre, en krona, eller högst en och femtio för att laga en nävsa på lite senare tid.

Man tog med sig på arbetsplatsen lösa gnimmar att sätta i då någon gjorde bröts av. I nödfall kunde man skära av en gren, men de brukade aldrig hålla.

En nävsa som man är rädd om och sköter kan, om den än brukas mycket, hålla en mansålder. Det säges också andra berättare.

Bedskepen var en yxa, en rund hyvel till skaffet. Säg och borrh^{pen}. Allt gjordes för hand.

Berättarens nävsa, som han gjort så som en nävsa skall vara, lätt, glaskast men ändå en mjukhet i skaffet, som smeker handen. Det är en nävsa som kan dansa fram på ängen.

Man tårlade, det var en stor genant att bli efter det var att följa släktkarlen.

På slutet av förtiotalet kan man nästan säga att röjningen om våren på ångar och hagar, har upphört. Det kanske är något mindre ställe än mot Ingeryds håll till, där de hållit på några år till.

Man hade rävsor att vända höet med.

Småhö eller ångs hö bar man med rävsor till kevar, eller hässjor. Förästen brukade ej småhö hässjas.

Korn eller blandsäd fick man, om det växt på dålig mark och blivit mycket kort, rävsor i högar, annars hade man mejekroken till det, ^{att ta opp med.} en mejekrok var personlig egendom, alla torparbörringar på Ravelsmark till ex, hade sina egna med sig till herrgård.

Rävsorna låg bäst förvarade under vintern inunder

loffen. De kunde också hängas på väggarna på därför avsedda krokar. Vanligast var dock under loffen. Berättaren har sina liggande på tvärstänger under loffet.

På ångarna skulle inte jigan dra rävsan efter sig, ty då kunde hon göra men för älvarna. (Berättare Karin Nål Skåsted) liksom att slå sönder ett dagg skimrande spindelnät, som kanske var en liten älva kjortel. Men säges Karl Frid på åkern, efter larsen skulle jigan dra rävsan efter sig och rädsla några horn och stå till bonden. Tillvarettin måste man vara.

Rävsan ställes alltid oppåt med jimmarna mot väggen, volmen, haven eller trädet.

Eller man körde ner rävskapet en bit i jorden så att den stod rakit opp. En högaffel körde man ner hornen så att skapet var opprätt.

Till verkning.

Skafet ykas till och gäss över med en vanlig
hyvel så att det ser åttakantigt ut.

Jag borde skriva, när skafet ykats till sålles
det på hyvelbänken, där, på lagom till
skafets längd, sålles mer träpluggas med ett
håll; spetsigt spik, ^{sålles i vardera änden på skafet} som man kunde snurra skafet
kring. ~~PE~~ Sen tog man till rundhyveln
och hyvlade runt omkring så att det blev slätt
och fick lagom avsmalning utåt spetsen. Så
kunde man ta en rasp eller grov fil och
gutsa ytterligare. Allra sist hade man en
träbit med fördjupning i som man efterjolerade
med. Till huvuden, det brukade man säga
ut många i laget och ha liggande, en tio
st. åtminstone, hade man en mall, den kunde vara
av papp och den sågade man efter så att
huvudet blev lätt böjt. Ville man ha skafet

Kluvet, vilket var ganska vanligt, i symmerket till den grövre råvsan, sågade man rak i skaffet både dit en kil som mall i klyckan, så att den blev vidgad. När man sen satte fast skaffet i huvudet tog man bort mallen. Med boer släng borrades hålen och man satte i pinnarna som alltid låg färdiga. Mitten pinnen, om skaffet var helt opprevid, gick alltid igenom skaffet. Var skaffet kluvet fästes delarna med små träpluggar. Huggpipa eller trämpipa kunde användas om pinnarna skulle vara predställda, men ber. gjorde ej sådana råvsor. En del hade svarvade pinnar, men det var väl på senare tid. och sådana finns ju i handeln att köpa. Stack pinnarna opp på huvudet, skar man bort så att det blev jämt med detta och så kunde råvsan målas. Om pinnarall

den 27/4. Mitt andra besök hos näs makaren Karl Frid.

I denna lilla röda stuga, så typiskt för trakten,
med ett rum, en liten köksskammare och köket med
den gamla spisen, fast en liten husterarna spis av äldre
typ är inmurad i den 'greven', finns ej vatten och avlopp,
men telefon och ellys. Frid klarar sig själv, endast lite
hjälp med storsädning och tvätt.

Föru bodde Lika-Lars och Lika-Mina här,
och så Lika-Lars gjorde näsor, men ingen
av dem finns kvar. De sålde plutar, (karameller), skorper och smes på 80-talet.
Karl Frids far var soldat och bodde föru i Långeberg,
annars var han simmer Karl, och kunde snickra
lite av varje och så gjorde han näsor. En av
hans hand finns kvar hos berättaren. Den har skaff
av tall är lite tyngre än de andra. (Stäckeräsa)
Skaffet är blankt som ett väl bonat parkettgolv, av
användning, och inget annat. Huvudet är blåmålat.
Man kunde måla om näsor, de höll gummarna bättre. Det var

forts. sidan.

Med borret gjordes håb invid varandra
i mitten på rävskuvudet och genom det.

Sen grävdes ut med stämjärnet,
så att skaffet passade.

"Så gjorde alla rävmakare för,"
säger berättaren. / Jag glände fråga
rävmakare Frid om denna detalj, och
frågade H. Svensson i st. /

En bonde ifrån Ingebycke i Lekeryd körde med hästskjuts
omkring i trakten på värarna med rävsor, lieor
och buntar med lösa pinnar, de var hand-
säljda. till inemot 1920-talet. Till rävskuvud
kunde man köpa för en tjugo fem öring i
en del landaffärer och i järnhandeln och på
torgen ~~fr~~ i början på 1900-talet. Knappast för
hade affärerna rävsor att sälja. Skaff såldes ej
lösa. / Berättare Axel Ivanberg Skärstad född 1875.
pinnarna en tio öring buntar.

Ängslåtter eller gräslåtter.

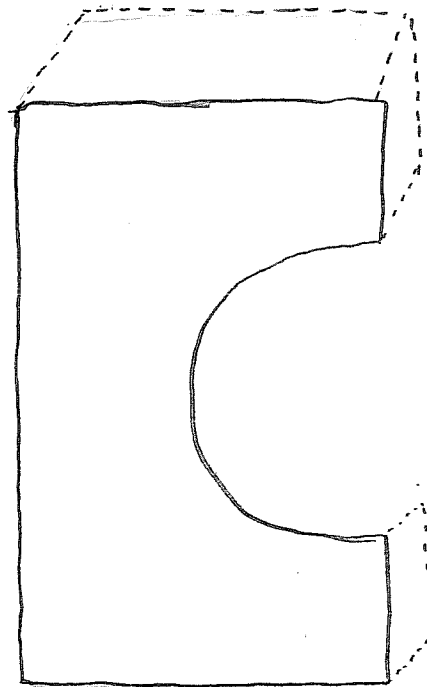
I skogskanterna där det inte var stängsel, eller utanför stängslet var det ofta 'vär' av björk eller annat trädslag som växte utåt åkrarna. Där slog man alltid gräset för. Det kunde vara rätt stora område, och de kanske gränsade in till en naturlig äng. Det sladdes in under träden, så långt det var möjligt och lönande, och kring stenarna. Rävserkan rävsade det utåt det öppna och soliga och ofta fick hon bära med hjälp av rävsan och så lägga det tunt och jämt. På tecken ^{som inte blev som jag delat ha den} försätter jag då flickan till höger för lägga en ny 'bäa' längre bort. Var det ranket i ängen bar man bort till en torr plats.

Ängshö buken vara ganska lätt, hon kunde bära med rävs - rävsan, som hon använde.

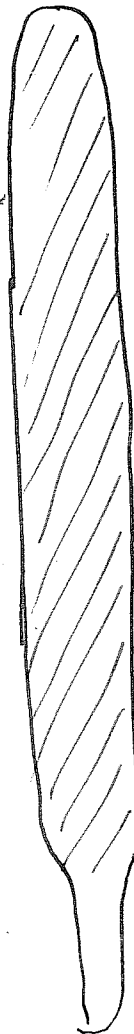
I brevet skymtar man det mycketna arbetet med gräslåttern. /mott. död sen flera år.

bit.
Brev!

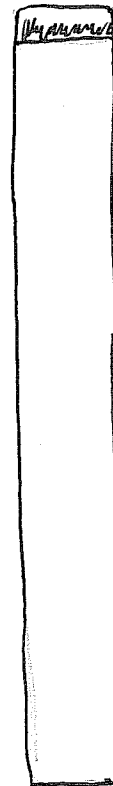
M. 16172:55.
FOLKLIVSARKIVET
LUND

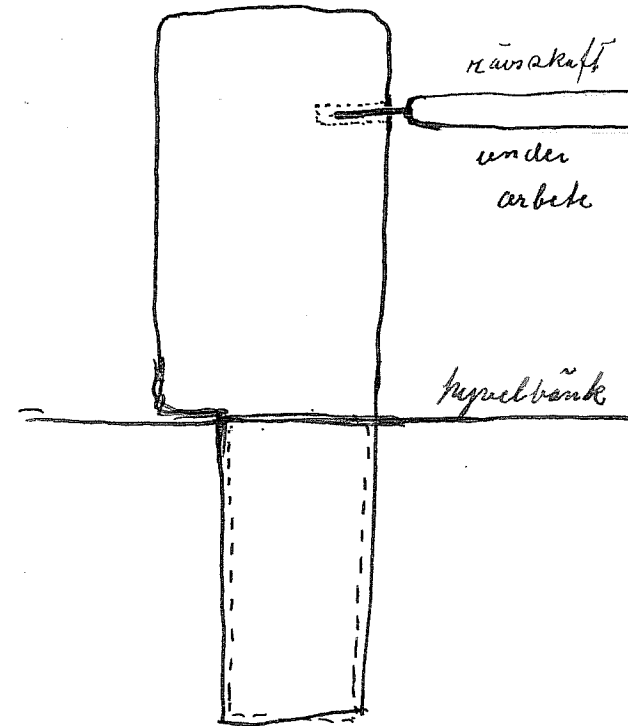
putsbrä av
björk

rasp. stämjärn
efter vanlig
storlek
499 mm
i höjden.

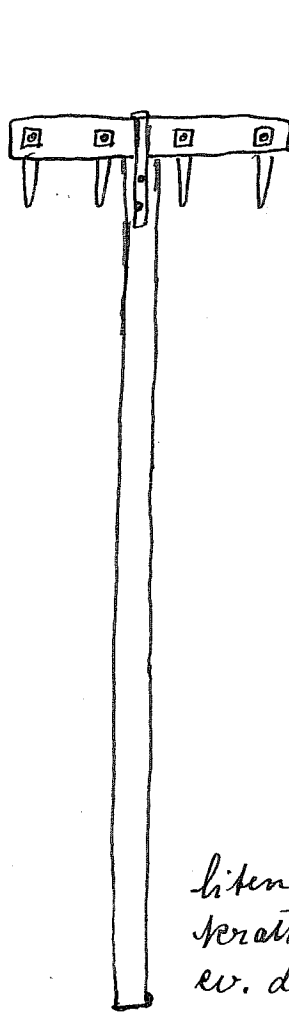
Kniv.
ungeförlig
storlek

Tml. av fru Anna Franberg, Hultsarna
år 1963

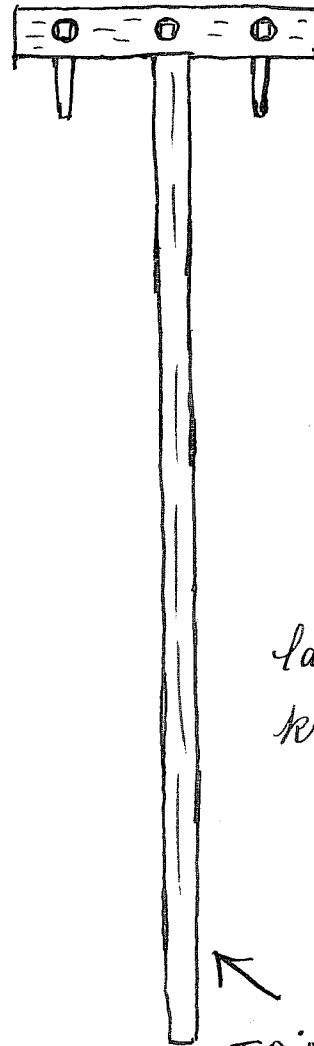
M. 16172 : 56.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

liten
kratta
ev. dyngkratta

JÄRNPINNAR
ägare Karl Frid
tillverkan, hans far.

TRÄPINNAR
rekonstruktion.

lagårds
kratta

pinne
av

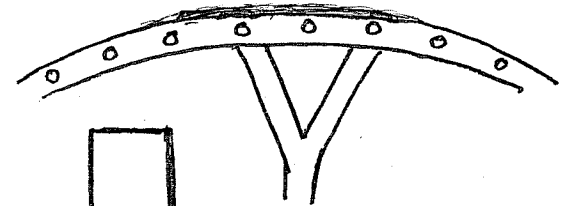

syren
mal

oppvid

stn
lek.

fanns i Storegården
tillv. Magnusson
i Ryd.

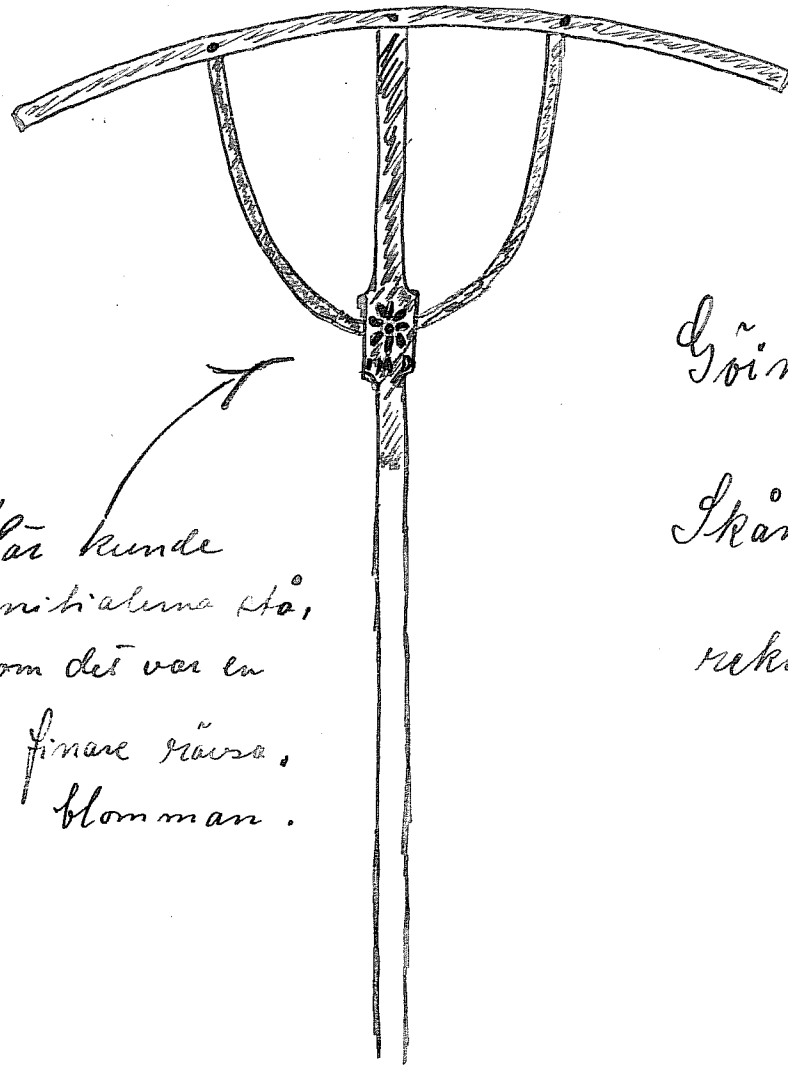
även nässe - nässan
gjordes ofta
med klevet
skaft.

nervid till näss-nässa
Storegården. Olmstad

Ymt. av fru Anna Franberg, Huskvarna år 1963

M. 16172:57.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

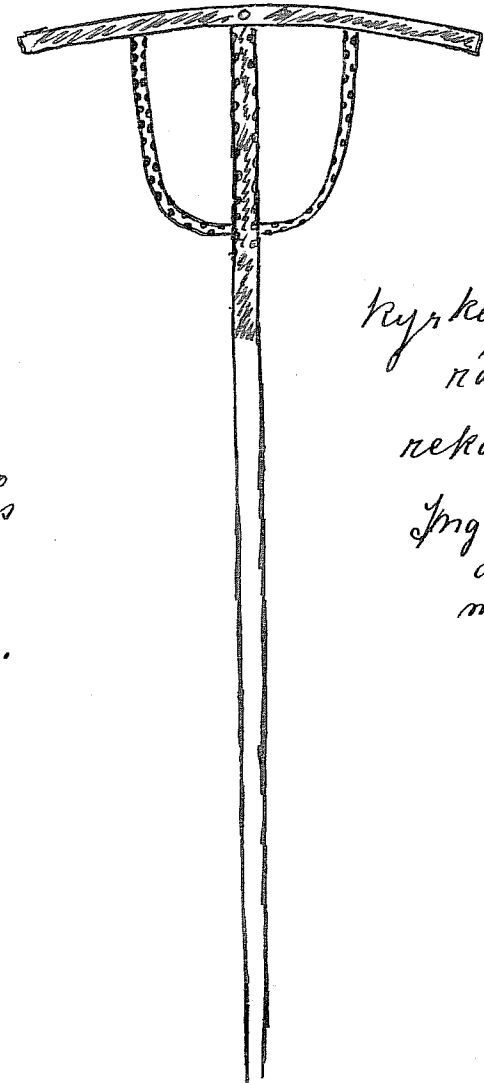

Här kunde
initialerna stå,
om det var en
finare träsa,
blomman.

Göinge riva

Skane - Tranas

rekonstruktion.

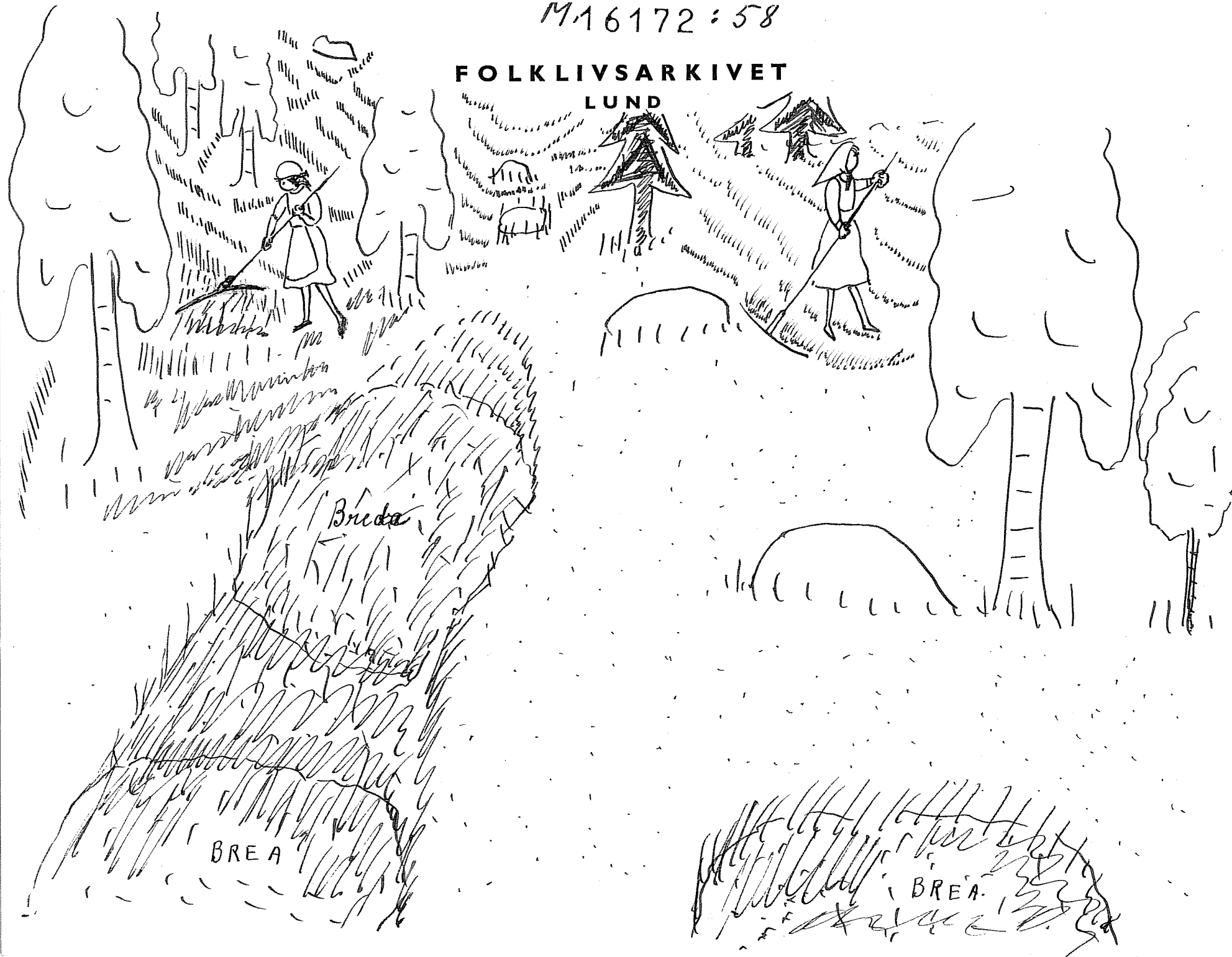
Kyrkogårds-
träsa.

rekonstruktion

Jöns Mårtens-
dotter på
m. 20 Sk. Tranas

M.16172:58

FOLKLIVSARKIVET
LUND

M. 16172.
Kära Bertha Johansson
Är någon annans bryder jag det
är tynt om er.

Jag tycker ju att det känns
skönt att få vara hemma
nu fast jag har känt mig
ganska trött dessa dagar men
det beror väl på luftombyte
så det bli väl bättre. Du Johansson
hon som alltid brukar skoja både
på det ena och andra viset. Hon
påstod att jag kommer nog ej att
trivas hemma utan ~~de~~ jag
kommer att leds efter henne
och hon var ju bussig mot mig
men det går ju utan henne ändå.
Hoppas att du snart skriver.
Vänl. Bertha Johansson Kunnestr Behand

Ant. av fru Anna Swanberg, Hushållarna nr 1963
M. 16172.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Kunnestr den 2 juli 1932.

Goda på dej Gustav!

Som du ser så är jag ordhållig
och skriver som jag lovade dig.
Först får jag tala om att
jag har hälsa och må bra
och önskar dig samma god.
Nu är jag som du förstår
i mitt hem. De som är borta
och ha platser brukar ju få
semester och ha frill. men
jag vet inte om jag kan
 säga att jag är det heller.
För här hemma hade

te boigat med slätten redan
samma dag jag kom hem.
Så jag har räfsat var dag
sen jag kom hem. Men nu
har vi slutat för i dag. Och
i morgon har vi ju vilodagen.
Jag kom hem i Onsdags.
Jag vet inte hur länge jag
får stanna hemma för
den flickan som jag har ställt
konditorns, hon är nog ej så
starkt efter sjukdomen. Så hon
var nog rädd att hon ej orkade
med det. Och så får jag väl
bud efter mig. Annars hade
det ju kunnat gå till för

så att jag kunde komma och
hjälpt er med slätten i Ång.
Men jag skaffade dem ju en
annan för jag skulle hjälpa
dem hemma nu i sommar.
Jag talade med sin bror
och lovade försöka få någon
till er. Men den flickan (jag
tänkte på) har lovat sig
på en bondgård här. Så jag
vet ingen som jag kan fråga.
Det är ganska ont om kvinnlig
arbetskraft här också.
Ondra har ni har det om ni
fått någon hjälp nu i slätten.
Jag hoppas att ni har fått